

Ongewenst
Internationals
liggen onder vuur
4

7

Pak de elite Bernie Sanders gaat in discussie met Leidse studenten

Niet schieten op burgers De Britse luitenant-generaal Chris Brown onderzoekt bestookte burgerdoelen in Oekraïne. 'Iedereen kent de beelden: de Russen maken geen onderscheid tussen militair en burger'

6

10

Onmisbare fossiele banden We kunnen niet anders, vinden bèta's

8

Verborgene armoede

De kloof tussen arm en rijk gaat niet over geld maar over begrip, vindt politicoloog en ervaringsdeskundige Tim 'S Jongers. 'Bestuurders weten totaal niet hoe arme mensen leven'

Mishandeling bij Njord Een oud-bestuurslid van de roeivereniging kreeg 'de zwaarste straf mogelijk: royement' op basis van 'onvolledig, onbetrouwbaar en onvoldoende onderbouwd onderzoek'. Dat schrijven bezorgde leden in een brandbrief aan het bestuur. 'In het beste geval is het nalatigheid, in het slechtste een bewuste draai om cruciaal bewijs te passeren'

2

Een oud-bestuurslid van Njord dat een student mishandelde is geroyeerd van de roeivereniging op basis van ‘onvolledig, onbetrouwbaar en onvoldoende onderbouwd onderzoek’. Dat stellen twee leden in een uitgebreide brief aan het bestuur, die is ondertekend door elf andere leden.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Brandbrief: Njord strafte te streng

Op 26 november vorig jaar mishandelde een oud-bestuurslid van Njord een student op het verenigingsgala in kasteel De Berckt in het Limburgse Baarlo. Het slachtoffer is lid van Minerva, maar was de date van een Njord-lid, zijn toenmalige vriendin. De politierechter oordeelde op 25 augustus dat er sprake was van ‘mishandeling met zwaar lichamelijk letsel tot gevolg’. Het oud-bestuurslid kreeg een taakstraf van 60 uur en moet het slachtoffer 2.160,78 euro schadevergoeding betalen. De advocaat van de dader lichtte toe dat het niet ging om ‘zware’ maar ‘eenvoudige mishandeling’ en dat het letsel een ‘onbedoeld gevolg is van de klap’. De rechter heeft vastgesteld dat er eenmaal is geduwd en eenmaal is geslagen en dat het slachtoffer ook deels verantwoordelijk is voor de geleden schade. Na het geweldsincident werd de dader tijdelijk geschorst. Na een intern onderzoek oordeelde het bestuur op 28 april dat hij nooit meer welkom is op de vereniging en werd hij geroyeerd. Maar dat onderzoek ramelt aan alle kanten, betogen de opstellers van een twaalf pagina's tellend document dat in handen is van *Mare* (overigens niet via de opstellers of ondertekenaars). In die brandbrief, gericht aan het vorige en huidige bestuur en de leden, stellen zij dat het bestuur met twee maten meet, slecht wederhoor heeft gepleegd bij de dader, een getuige niet heeft gehoord en een andere lezing heeft over de toedracht dan de rechter. De brief is ondertekend door elf leden, onder wie oud-bestuursleden. Een van de opstellers, die anoniem wil blijven, licht desgevraagd toe dat het ‘een diverse groep’ betreft. ‘Sommigen kennen de dader goed, anderen helemaal niet. Zij hebben dit ondertekend omdat ze vinden dat er opheldering moet komen.’ In de brief wordt op basis van ‘het oordeel van de rechter, de inhoud van het politierapport voor zover deze op zitting is besproken en de communicatie met het bestuur’ uitgebreid uiteengezet hoe het bestuur de mist in zou zijn gegaan. Doel van de brief

is om de leden ‘in staat te stellen zelf een gedegen oordeel te vellen’. Op de eerstvolgende Algemene Ledenvergadering (ALV) staat het roeyement van de dader namelijk ter discussie, aldus een van de opstellers. Om te beginnen schreef het bestuur na de mishandeling in een mail aan alle leden dat de dader het slachtoffer meermaals hard in het gezicht had geslagen, terwijl de rechter vaststelde dat het oud-bestuurslid het slachtoffer eenmaal heeft geduwd en eenmaal heeft geslagen. Volgens de briefschrijvers is dat verschil mede te verklaren doordat een belangrijke getuige niet in het onderzoek is meegenomen. Een bestuurslid heeft die getuige alleen gesproken in haar rol van vertrouwenspersoon, maar zij zou niet officieel zijn gehoord. Een ander bestuurslid verklaarde per mail aan de briefschrijvers dat ‘dit gesprek om die reden niet is gedeeld met de rest van het bestuur en niet kon worden meegenomen in de afweging’. Uit appcontact tussen de getuige en een bestuurslid blijkt overigens dat het bestuur wel heeft geprobeerd haar nogmaals te spreken over wat zij heeft gezien. De getuige wees dit verzoek af, ‘omdat zij van de politie niet met derden mocht praten’ en omdat de advocaat van het slachtoffer haar ‘in een intimiderende mail beschuldigde van het verspreiden van onjuiste informatie’, aldus de opstellers. ‘Dit juridische machtsvertoon heeft haar bangstigd.’ Desondanks gaf de getuige toestemming aan het bestuur om de inhoud van het eerste gesprek te gebruiken voor het onderzoek. Maar daarmee is niets gedaan. ‘Dat is opvallend’, aldus de briefschrijvers, omdat deze getuige ‘het gehele incident heeft waargenomen en het oordeel van de rechter grotendeels leunt op haar getuigenis. Hier is in het beste geval sprake van nalatigheid en in het slechtste geval sprake van een bewuste draai om cruciaal bewijs te passeren.’ Verder houdt het bestuur alleen de dader verantwoordelijk voor de gebeurtenis, terwijl de rechter oordeelde dat óók het slacht-

offer een aandeel heeft. Aan de mishandeling ging namelijk het volgende vooraf, verklaarden de dader en een vrouwelijke getuige: het slachtoffer liep met zijn piemel uit zijn broek het manentoilet uit en stopte die daarna terug. De getuige sprak hem daarop aan. Het slachtoffer zou alleen maar nonchalant hebben gelachen. De dader zag het voorval en interpreteerde dit als intimidatie van de getuige. Hij schold het slachtoffer uit, waarna een felle woordenwisseling ontstond. Enige tijd later kwam het slachtoffer terug naar de dader, waarop een handgemeen ontstond dat leidde tot de mishandeling. Uit notulen zou blijken dat het bestuur heeft verklaard de rol van het slachtoffer inderdaad niet te hebben meegenomen. ‘Wij vinden de aanleiding niet relevant, je kijkt naar wat er gebeurd is. De rol van (naam slachtoffer) hebben we niet meegenomen.’ Daarnaast vond het bestuur dat de dader weinig berouw heeft getoond. Zo zou hij vlak na het incident hebben gelachen en gewezen naar de vriendin van het slachtoffer. Ook zou hij later tegen het bestuur hebben gezegd dat hij ondanks zijn tijdelijke schorsing toch Njord zou bezoeken als het onderzoek te lang zou duren. ‘Het bestuur heeft nagelaten om feiten waaruit blijkt dat wel degelijk berouw is getoond mee te nemen in zijn overweging’, schrijven de opstellers. Zo heeft de dader ‘meermaals geprobeerd in gesprek te treden met (naam slachtoffer) en heeft hij aangegeven open te staan voor mediation’. Ook verklaarde het oud-bestuurslid voor de rechter dat het ‘nooit zijn bedoeling is geweest om (naam slachtoffer) letsel toe te brengen, dat hij had moeten de-escaleren en zich diep schaamt voor zijn aandeel in de vechtpartij’. En: ‘Een nare val met het hoofd op de tegels van die kelder had nog vele malen ergere consequenties kunnen hebben. Ik word fysiek misselijk als ik daaraan denk.’ Ook bij het bestuur zou de dader ‘nadrukkelijk spijt betuigd’ hebben. ‘De conclusie van het bestuur dat er geen berouw is getoond is dan ook onbegrijpelijk’, aldus de briefschrijvers.

‘De bedreigde zwaan’ van Jan Asselijn, ca. 1650

Bovendien heeft de dader volgens hen ‘nooit de kans gekregen om de conclusies van het bestuur tegen te spreken’. Op 28 april ontvingen alle leden een e-mail van het bestuur met de mededeling dat hij zou worden geroyeerd. ‘Slechts enkele uren daarvoor had hij een gesprek met het bestuur. In dat gesprek werd hij op de hoogte gesteld van de conclusies en de bijbehorende straf. Deze waren definitief en konden niet worden weersproken.’ Op basis van het interne onderzoek kreeg de dader ‘de zwaarste straf mogelijk: roeyement’, schrijven de opstellers. Volgens hen meet het bestuur met twee maten. ‘Vergelijkbare incidenten zijn niet of significant lichter gestraft. Onlangs werd een bestuurslid uit zijn functie ontheven en zes weken geschorst vanwege structureel wangedrag, een kopstoot en een klap met de vlakke hand. Een kopstoot en een klap met vlakke hand vallen beide onder de noemer eenvoudige mishandeling.’ Volgens hen staat roeyement ‘niet in verhouding tot de door de rechter vastgestelde feiten’ en is een lichtere straf passender. ‘Roeyement is een vorm van sociale uitsluiting. Over tien, twintig of vijftig jaar bij het zoveelste lustrum blijft de geroyeerde persona non grata. De impact van een roeyement is zeer groot en mag daarom wat ons betreft alleen als uitzonderlijke sanctie worden ingezet.’ *Mare* heeft zowel het huidige als het vorige bestuur van Njord een lijst vragen gesteld over de kwestie. Het huidige bestuur heeft niet op deze vragen gereageerd. Het vorige bestuur, dat het gala-incident onderzocht, laat per mail uitsluitend weten ‘niet achter de inhoud van het document te staan’ en het te beschouwen als ‘een eenzijdig document, verteld vanuit het gezichtspunt van een aantal kennissen van het Njord-lid dat tijdens het gala van november 2022 een extern heeft geslagen’.

Zelfs het kassameisje stelt die ene Verboden Vraag: is je proefschrift al af?

Het fijnste aan het afronden van je proefschrift is dat je dan klaar bent met je proefschrift. Het op één na fijnste aan het afronden van je proefschrift is dat je dan eindelijk niet meer geplaagd kunt worden door die ene verschrikkelijke vraag, die je al jaar in jaar uit te pas en te onpas voor de voeten krijgt geworpen door vrienden en collega's en familieleden en kennissen en burens, en die je na verloop van tijd zo vreselijk gaat achtervolgen dat je hem op elk willekeurig moment van elke willekeurige passant in je leven vrees te krijgen, van de bakker tot de conducteur, van de pianostemmer tot het meisje achter de kassa bij de supermarkt, je ziet het in hun ogen, ze willen het weten: is je proefschrift al af? ‘Ik denk over een maand’, heb ik ongeveer twaalf maanden lang geantwoord. Ik weet eigenlijk ook niet precies waarom ik dat telkens zei, want achteraf gezien was het op geen van die momenten echt realistisch dat mijn proefschrift daadwerkelijk over een maand af zou zijn. Maar het klonk goed en mensen reageerden er leuk op, met vriendelijke gezichtsuitdrukkingen en bemoeiende woorden: ‘Oh, bijna klaar dus!’ Of: ‘Nog even doorbijten, je kunt het!’ Toen ik me realiseerde dat ik niet langer op geloofwaardige wijze telkens opnieuw op de proppen kon komen met ‘ik denk over een maand’ – zelfs het kassameisje in mijn

af wanneer je promotor zegt dat het goed genoeg is om doorgestuurd te worden naar de leescommissie, wanneer de leescommissie zegt dat het goed genoeg is om te kunnen worden verdedigd, of wanneer de oppositiecommissie zegt dat het goed genoeg is om je doctorstitel te rechtvaardigen?’ Ha! Daar hebben de meeste mensen niet van terug. Op dit moment in het gesprek hebben ze ook spijt dat ze de vraag gesteld hebben – maar ik ben inmiddels op stoom. ‘En dan nog wat, kan wetenschappelijk werk überhaupt ooit echt “af” zijn? Een zeer gewaardeerd collega – hoogleraar, mind you – vertelde me ooit dat we als academici in feite sowieso slechts halffabricaten produceren. Onze bevindingen zijn altijd voorlopig. Zelfs het werk dat we publiceren in wetenschappelijke tijdschriften en daarmee aan de buitenwereld presenteren als “kennis”, is in werkelijkheid niets anders dan een momentopname binnen het eeuwigdurende proces waarbij we op basis van de gegevens die we op een zeker tijdstip voorhanden hebben zo goed en zo kwaad als het gaat een theorie opstellen, waarna we altijd weer met nieuwe gegevens kunnen worden geconfronteerd die ons nopen tot bijstelling van onze theorie, waarna we opnieuw onvermijdelijk op gegevens kunnen stuiten die ons dwingen om onze theorie verder aan te passen, enzovoorts enzoverder totdat we dood of met emeritaat gaan, en dan zullen anderen het stokje van ons overnemen, maar ook zij zullen noodzakelijkerwijs slechts producenten zijn van halffabricaten. Voor eindproducten moet je niet bij ons wetenschappers zijn.’ Eat that, kassameisje. Enfin. Mijn halffabricaat ligt op dit moment op het bureau van mijn promotor, wachtend op zijn oordeel. Of het af is? Ik kan het niet zeggen. En ik betwijfel of u het ooit nog zult durven vragen.

Josette Daemen is promovendus aan het Instituut Politieke Wetenschap van Universiteit Leiden

‘Als academici produceren we sowieso slechts halffabricaten tot we dood of met emeritaat gaan’

koortsdromen zou zich er niet langer door laten afschepen – bedacht ik een nieuwe tactiek om mezelf te redden wanneer mensen informeerden naar het al dan niet af zijn van mijn proefschrift: de wedervraag. Had iemand het lef om mij met de Verboden Vraag te confronteren, dan kon diegene erop rekenen dat ik op mijn beurt, als een kaartspeler die tijdens een potje toepen na een venijnige zet van een spelmanoot met een groot gebaar een voortreffelijke kaart op tafel legt om vervolgens met een triomfantelijke blik de kring rond te kijken, een gepeperde vraag zou terugkaatsen. ‘Wat is dat eigenlijk, “af”? Wanneer kan een proefschrift daadwerkelijk als “af” beschouwd worden? Is dat wanneer je zelf vindt dat je proefschrift af is, wanneer je begeleiders dat vinden, of zijn er objectieve criteria te formuleren? Is je proefschrift

Twee van de drie fraudeverdachten onterecht ontslagen

Het ontslag op staande voet van twee van fraude verdachte medewerkers van het Leids Universitair Medisch Centrum was onterecht, zo oordeelt de rechtbank Den Haag.

DOOR MARK REID

Een van de werknemers die niet meer terug wil keren in het ziekenhuis krijgt een vergoeding van ruim €90.000. Van een derde medewerker was het ontslag op staande voet wel terecht. De drie medewerkers waren ontslagen nadat het ziekenhuis vragen had gekregen van de EU over onregelmatigheden bij verschillende gesubsidieerde onderzoeksprojecten. Na een onderzoek van het LUMC kwam aan het licht dat biotechnisch onderzoeksbedrijf Percuros, waar het ziekenhuis mee samenwerkte, fraude pleegde. Het ziekenhuis ontsloeg daarop de drie medewerkers die bij de fraude betrokken zouden zijn. Uit de uitspraak valt op te maken dat er onder andere sprake was van 'spookdetacheringen', door Percuros. Ingehuurde onderzoekers die werden betaald uit de subsidiepot waren niet of nauwelijks aanwezig of verrichtten geen werk aan de onderzoeksprojecten.

Bij twee van de drie ontslagen medewerkers is er volgens de rechter niet genoeg grond om aan te nemen dat ze afwisten van de fraude of daaraan hebben meegewerkt. Zij hebben daarom recht op compensatie. Van de derde medewerker, die in de stukken genoemd wordt als de primair hoofdonderzoeker van de onderzoeksprojecten, stelt de rechter dat het ontslag op staande voet wél terecht was. In de uitspraak staat dat de onderzoeker 'diverse documenten ondertekend heeft die dienen ter bewijs van spookdetacheringen en dat hij kennis had van en heeft meegewerkt aan onregelmatigheden met betrekking tot EU-projecten'. Zo zou hij zijn handtekening hebben gezet onder verklaringen dat bepaalde gedetacheerden werkzaamheden zouden hebben verricht, terwijl hij kon weten dat dat niet het geval was. De ontslagen onderzoeker noemt wel dat zijn handtekening zonder zijn medeweten is gebruikt door onderzoeksbedrijf Percuros. Alan Chen, de directeur van het inmiddels opgeheven Percuros is sinds de zaak aan het licht is gekomen spoorloos verdwenen. De Europese Commissie heeft zeven gesubsidieerde onderzoeksprojecten van LUMC stopgezet.

Kinderziekte bij de koffieautomaten: ze zien BillieCups niet

De universiteit is bezig met het invoeren van BillieCups die wegwerpbekers moeten vervangen. Alleen lijken veel universitaire koffieautomaten de duurzame beker niet te herkennen.

DOOR VINCENT BONGERS

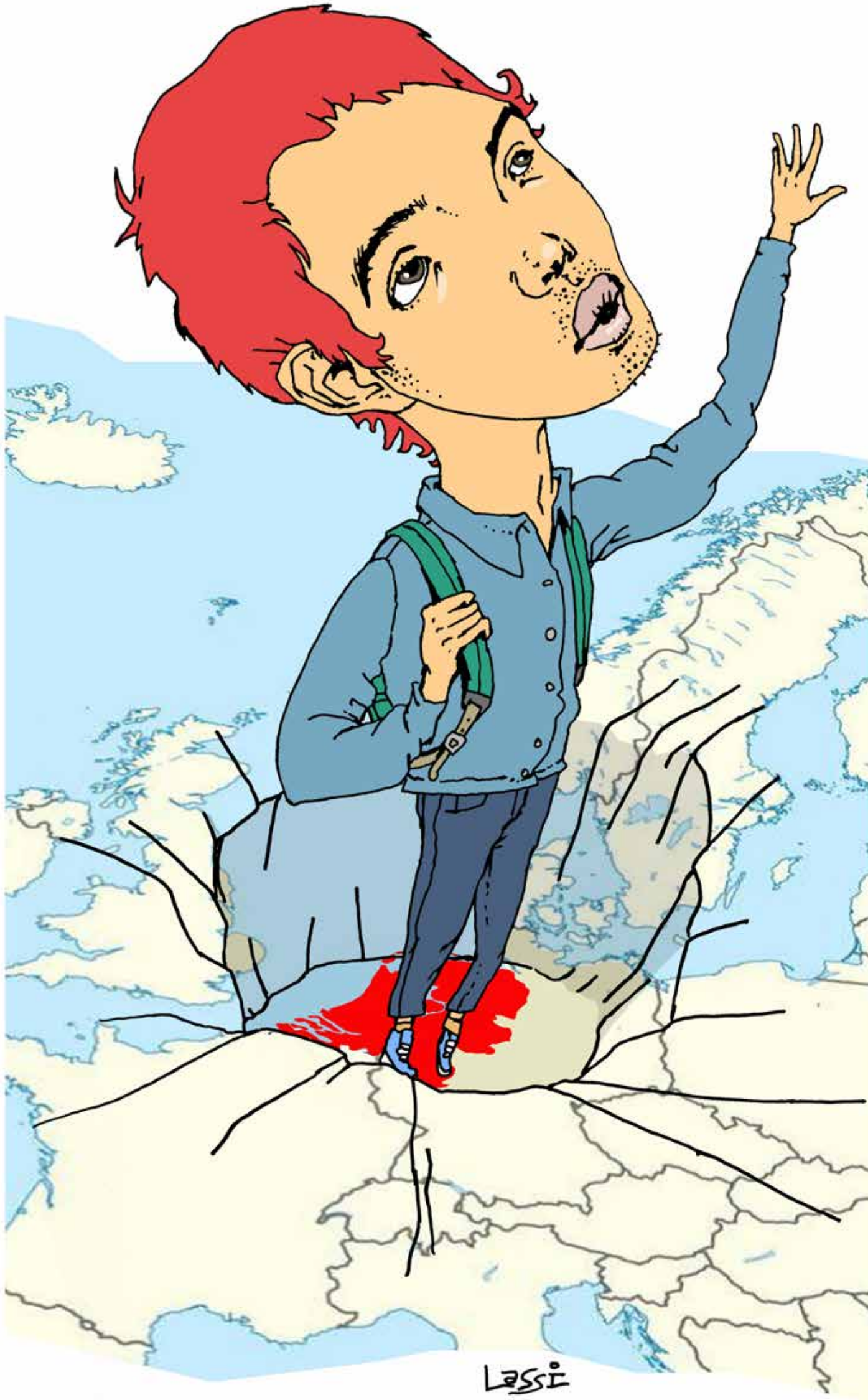
De BillieCup is een recyclebare beker die 1 euro kost. Wie de beker retourneert, krijgt een muntje om een schone te kunnen halen. Inmiddels heeft de universiteit 27.500 BillieCups aangeschaft. Op zich een prima initiatief vindt studentenpartij PBMS, want het is goed voor milieu en klimaat. Maar het werkt niet, bleek maandag tijdens de universiteitsraadsvergadering. 'Ik was erg enthousiast', zei raadslid Femke Spaargaren van PBMS. 'Maar de automaat herkende de cup niet. Wel bleven er steeds papieren bekertjes uit het apparaat komen. Voor één koffie, rolden er drie bekertjes uit. Is het college ervan op de hoogte dat de cup niet werkt bij een deel van de koffieautomaten?' Spaargaren was niet de enige met

dit probleem. 'We krijgen deze signalen van veel studenten en medewerkers. Zijn de cups getest voor ze zijn ingevoerd en kan dit probleem worden opgelost?' Het verbaasde vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos dat de cups niet zouden werken. 'Ze zijn uitvoerig getest door het Universitair Facilitair Bedrijf. We hebben ook andere universiteiten geconsulteerd die de cup al langer gebruiken.' De beker wordt herkend door de automaten, aldus Ridderbos. 'Mocht dat onverhoopt niet zo zijn, dan krijgt de gebruiker de mogelijkheid om de sensor te overrulen.' 'Ik vind het toch een beetje een vreemd antwoord over die testen', zei Victor van der Horst van PBMS. 'Het is een groot onderwerp voor iedereen die in de UB zit bijvoorbeeld. Naar ons idee is er geen enkele automaat waar de cup werkt. Ergens is er iets fundamenteel misgegaan.' 'Ik neem dit signaal serieus en ga morgen meteen het UB bellen', reageerde Ridderbos. 'Jullie moeten op een normale manier koffie kunnen drinken. Blijkbaar moeten we door wat kinderziekten heen.'

Dilemma: wat te doen met internationals?

Vijf jaar nadat de universiteiten zelf vroegen om manieren om de instroom van internationale studenten te beteugelen, ligt er een wetsvoorstel dat veel harder ingrijpt dan ze lief is. Hoe kon dat gebeuren?

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN
ILLUSTRATIE SILAS.NL

‘Internationale studenten en medewerkers moeten zich absoluut welkom voelen’, bevestigde bestuurslid Kristiaan van der Heijden nog maar eens, vorige week tijdens de faculteitsraad van Sociale Wetenschappen. ‘Daar staan we nog steeds achter.’ Het is een echo van wat meer universiteitsbestuurders tegenwoordig telkens benadrukken: wij staan achter onze internationals, en wat ons betreft hoeft er niet zó hard ingegrepen te worden als nu dreigt te gebeuren. Vijf jaar geleden vroegen universiteiten en hogescholen om wettelijke knoppen waarmee ze de instroom uit het buitenland konden bijsturen. Het hoger onderwijs had jaren ingezet op internationalisering – volgens het landelijke beleid – maar intussen leverde de groeiende instroom praktische problemen op: overvolle collegezalen, moeilijk te voorspellen studentenaantallen en gebrek aan woonruimte. Daarnaast waren er zorgen over de kwaliteit van het Engels en het Nederlands. De universiteiten wilden graag bijsturen, maar daar was een nieuwe wet voor nodig. Dat was 2018. Het is nu 2023, en de herinvoering van de basisbeurs, twee gevallen kabinetten en vele natgeregende studenten op campings later, is het aantal Engelse opleidingen gegroeid en komen er jaarlijks steeds meer internationale studenten bij. Het woningtekort is onverminderd groot en het debat gepolariseerd. Maar het is nog steeds niet gelukt om tot een wetswijziging te komen. Er ligt opnieuw een voorstel, dat veel strenger is dan de universiteiten willen: de Wet internationalisering in balans. Het is het broertje van de Wet taal en toegankelijkheid uit 2019, die destijds wel door de Tweede Kamer kwam, maar waar de huidige (demissionair) minister Robbert Dijkgraaf in 2022 een streep doorheen zette. Hij vond dat de wet op sommige punten ‘niet ver genoeg gaat’ en hij wenste een ‘steviger’ beleid. Het goede nieuws voor de bestuurders is dat er maatregelen in staan waarnaar ze zo reikhalzend uitkijken, zoals het instellen van een numerus fixus op Engelstalige tracks. Het slechte nieuws is dat die verpakt zitten in regels die universiteiten tegen het zere been schoppen. Samengevat: als de wet doorgaat, moeten alle opleidingen voor minimaal tweederde in het Nederlands worden gegeven. Anders worden ze aangemerkt als ‘anderstalig’ – in de praktijk meestal Engelstalig – en zijn universiteiten uitleg aan de minister verschuldigd waarom dat zo is. Het bevorderen van een ‘international classroom’ op zichzelf is dan niet genoeg reden meer. Is een opleiding anderstalig, dan moet er verplicht 140 uur (voor een bachelor) of 56 uur (voor een master of associate degree) worden besteed aan Nederlands leren. Dat is veel te veel bemoeienis van de overheid, vinden universiteiten. ‘Een stevige ingreep in de autonomie van universiteiten die direct negatief zal uitwerken op de onderwijskwaliteit’, waarschuwde koepelorganisatie Universiteiten van Nederland tijdens de internetconsultatie, die vorige maand sloot. Dat staat nog los van de werkdruk die het voorstel op zou leveren: na het invoeren van de wet zouden universiteiten zes maanden hebben om hun opleidingen te laten toetsen. En waar moeten al die docenten Nederlands vandaan komen? ‘Het is een gepolariseerd debat geworden, en dat heeft een voorstel opgeleverd dat pittig is ingestoken’, zegt Van der Heijden. Hoe gepolariseerd blijkt uit de tweehonderd reacties op de consultatie. Critici vrezen namelijk dat te veel Engels de toegang voor Nederlandse studenten beperkt en de taal doet verloederen. Zij vinden het voorstel nog niet ver genoeg gaan. Anderen noemen het juist ‘xenofob’. Het debat is zo gespleten dat internationale studenten ten onrechte in het verdomhoekje worden gestopt, zei internationale studentenpartij dsp in april: ‘In de media en de politiek wordt het beeld geschetst dat internationale studenten voor een crisis in het hoger

onderwijs zorgen. Daar zijn we erg van geschrokken.’ De Leidse collegevoorzitter Annetje Ottow nam het voor ze op: ‘Leiden blijft uitstralen dat deze studenten van harte welkom zijn.’ Het brengt de universiteiten in een vreemde positie, waarin ze wél controle willen op de internationale instroom, maar ook hun internationale positie willen behouden en internationale studenten niet willen afschrikken. Een platte reden daarvoor is geld: het financieringssysteem belooft universiteiten die veel studenten trekken, en het buitenland heeft een veel grotere vijver om uit te vissen. Bovendien zijn Engelstalige opleidingen ook bij Nederlandse studenten populair. Het aantrekken van steeds meer studenten is volgens Ottow overigens niet de ambitie: ‘Het aantrekken van talent staat voorop,’ zei ze in april. Tegelijkertijd hebben universiteiten sinds 2018 nauwelijks gehandeld tegen de problemen waarover ze toen aan de bel trokken. De enorme krapte op de woningmarkt werd meer dan eens afgeschoven, onder het mom van ‘niet onze verantwoordelijkheid’, ondanks talloze hulpkreten van buitenaf – inclusief van internationals zelf. En ze bleven Engelstalige opleidingen opzetten: in 2018 waren 20 procent van de bachelors en 70 procent van de masters in het Engels, dat is nu 28 en 77 procent. Daar lijkt verandering in te komen. Hoewel het voorstel nog in de kinderschoenen staat, is de politieke druk voelbaar. De rechtenfaculteit besloot in mei een geplande Engelstalige opleiding Economics & society toch in het Nederlands aan te bieden. ‘Het ministerie heeft ons gevraagd of we de taal wilden wijzigjen’, zei toenmalig bestuurder Ton Liefwaard. ‘Omdat we anders waarschijnlijk geen toestemming zouden hebben gekregen.’ Ook Van der Heijden voorziet wijzigingen. ‘Er zijn echt problemen, zoals huisvesting’, zegt hij tegen de raadsleden. ‘De principiële vraag is, zijn we er als universiteit verantwoordelijk voor? Blijkbaar wel. En die verantwoordelijkheid moeten we misschien ook een beetje pakken. Dan moet je wel keuzes maken. Bij sommige opleidingen hebben we een beter verhaal over de Engelstaligheid dan bij anderen. Dus we zullen misschien toch maatregelen moeten nemen.’ Maar intussen zijn er nog ‘heel veel onzekerheden’, vertelde hij. ‘Eerst moet het voorstel nog aangepast worden, dan is het nog de vraag of het erdoorheen komt, en als dat niet gebeurt, wat komt er dan? Dat hangt weer af van de politiek die aan de macht komt. En dan zijn er nog de uitvoeringscommissies die zich buigen op de uitvoerbaarheid. Dat zijn heel veel onzekerheden. Daar heb ik moeite mee, als bestuur. Dus het is afwachten, maar ook slim scenario’s doordenken.’

Engels rukt op in medezeggenschap

Hoewel de universiteit al langer verengelt, is de bestuurstaal nog altijd in principe Nederlands. Maar in de praktijk rukt Engels op.

Vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos was er deze week duidelijk over, toen het in de universiteitsraad ging over de medezeggenschap voor de Campus Den Haag: ‘Het taalbeleid is heel erg helder. De formele lijn is het Nederlands.’ Maar in de praktijk stappen steeds meer faculteitsraden over op het Engels. In Den Haag werd de faculteitsvergadering onlangs het Engels gehouden. Het bestuur bleef wel Nederlands praten, op de bestuurssecretaris na. Archeologie spreekt ook voornamelijk Engels in de raad. Geesteswetenschappen worstelt ook al een tijdje met de voertaal van de medezeggenschap. In de raad zitten steeds vaker internationale studenten, die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn om de beleidsstukken te doorgronden en goed aan de discussies in de raad te kunnen deelnemen. Vorige week kon, tijdens de laatste faculteitsraadsvergadering, was het taalbeleid onderwerp van discussie. Raadsleden vinden dat internationale studentleden hun werk niet goed kunnen doen doordat Engelse sa-

menvattingen bij de beleidsstukken vaak nog ontbreken. ‘Studentleden moeten kunnen snappen waar we het over hebben’, zei hoogleraar en raadslid Marina Terkoufari. ‘Ze zijn gekozen, maar kunnen hun werk niet goed doen. We moeten iedereen in staat stellen zijn of haar mening te uiten.’ Het gevolg is dat de raad steeds vaker overschakelt op het Engels, om menigmaal weer te vervallen in het Nederlands. Want, zei decaan Mark Rutgers onlangs in de faculteitsraad: ‘Voor Nederlandssprekende raadsleden kan het net zo goed oncomfortabel voelen om in het Engels te spreken.’ Rechten, Sociale Wetenschappen en de bèta’s houden het op Nederlands. In sommige gevallen, zoals bij de faculteit Sociale Wetenschappen, schuift een taalbuddy aan om te helpen met vertalen. In het taalbeleid van de universiteit staat dat de bestuurstaal ‘in beginsel’ Nederlands is. Dat wil zeggen dat bestuurders, faculteits- en universiteitsraadsleden Nederlands met elkaar praten, ‘tenzij er goede redenen zijn om (ook) voor het Engels te kiezen’. Wie mee wil doen met de medezeggenschap, moet het Nederlands minimaal op B1-niveau beheersen, schrijft de richtlijn voor.

Bestookte burgerdoelen

Schade na een raketaanval op een hotel in Kramatorsk, Oekraïne, 18 september 2022

De Britse luitenant-generaal Chris Brown schoot 36 jaar lang met artillerie op de vijand. Nu onderzoekt hij het onder vuur nemen van burgerdoelen in Oekraïne. ‘Iedereen kent de beelden: de Russen maken geen onderscheid tussen militair en burger.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TYLER HICKS/THE NEW YORK TIMES/ANP

Ik ben ooit tegengehouden door een hogere officier toen ik met kanonnen wilde vuren’, vertelt de Britse luitenant-generaal buiten dienst Chris Brown. ‘In 1982 was ik *junior commander* van de artillerie tijdens de oorlog met Argentinië om de Falkland- en South Georgia-eilanden. Het Argentijnse garnizoen had zich verschanst in een basis van Britse poolonderzoekers en ik wilde dat gebouw niet kapotschieten. Maar ik wilde wél laten zien dat we genoeg vuurkracht hadden, om de Argentijnen zo te laten schrikken dat ze de witte vlag zouden hijsen. ‘In mijn jeugdige enthousiasme gaf ik het bevel de kanonnen te richten op een verlaten walvisverwerkingsstation en dat dan maar in puin te schieten. Mijn commandant hield me tegen: niet schieten op burgerdoelwitten. Geheel terecht. Ik heb toen maar op een stuk land vlakbij geschoten om te laten zien wat we in huis hadden. Dat werkte: het garnizoen gaf zich over.’ Brown zat 36 jaar in het Britse leger en was als commandant ook betrokken bij missies in onder andere Irak en Afghanistan. Als artillerie-specialist onderzoekt hij al jaren incidenten waarbij burgerdoelen zijn geraakt en burgerslachtoffers vielen, in onder andere Bosnië, Kosovo en Oekraïne. Hadden schutters die doelen kunnen (of willen) vermijden? Brown is een van de sprekers op het congres ‘Artillery Shelling & Targeting in

the Context of International Crimes’ in het Wijnhavengebouw in Den Haag. Onder artillerie valt niet alleen kanonnen, legt Brown uit. ‘Ik doe ook onderzoek naar raketten en drones. Drones geven de militairen die ze besturen meer mogelijkheden om in te schatten of hun doelwit legitiem is. Je kunt dus scherpere eisen stellen aan het gebruik van drones. Het zou eenvoudiger moeten zijn om burgerslachtoffers te vermijden.’ Als er ergens een beschieting is geweest, gaat Brown indien mogelijk naar de plek toe. ‘Daar bestudeer ik de inslagkraters, fragmentatie van de projectielen, de richting waar ze vandaan kwamen en de afstand die is afgelegd. Zo probeer ik zo goed mogelijk het scenario te schetsen van wat er is gebeurd. Toen ik als militair begon waren er nauwelijks satellietbeelden. Nu zien we veel meer en kunnen die informatie gebruiken. Daarnaast lukt het vaker om communicatie te onderscheppen en is het mogelijk om gesprekken tussen militairen te volgen voor en tijdens een aanval.’ Brown was ook betrokken bij het onderzoek naar de neergehaalde vlucht MH17, waarbij 298 passagiers (onder wie 196 Nederlanders) omkwamen. ‘Mij werd gevraagd of de commandant die de fatale luchtafweerraket afschoot redelijkerwijs kon weten of hij op een militair of een burgertoestel schoot. Ik concludeerde

dat dat zeker het geval was. Hij had dat verschil moeten zien.’ Ook is hij adviseur van de Oekraïense overheid over oorlogsmisdadenzaken die voorgelegd worden aan het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. ‘Ik ben nog niet betrokken bij incidenten die na de Russische inval hebben plaatsgevonden, maar ben zeker bereid om mee te werken.’ Brown is al lang actief in Oekraïne en deed daar onderzoek naar een incident tijdens de oorlog in de Donbas. Op 13 januari 2015 werd in de plaats Volnovakha een Oekraïense bus geraakt door een Russische BM-21-raket. Er vielen twaalf doden. Meerdere raketten waren afgevuurd op een checkpointgebouw op de weg. ‘Op zichzelf was dat al geen legitiem doelwit, want er reden veel burgers op die route. Het checkpoint zelf was een *target* van ongeveer 100 bij 150 meter. Ik leverde bewijs aan dat deze raketten op een veel groter gebied terecht zouden komen, namelijk een vierkante kilometer. Schade voor burgers was dus onvermijdelijk. En de commandant die de raketten afvuurde moet dat hebben geweten. ‘Ik heb met getuigen gesproken en de inslagkraters bestudeerd. Het checkpoint stond er nog en was onbeschadigd. Het was zover ik kon beoordelen geen militaire positie, maar een gewoon checkpoint. Het was naar mijn idee dus toch al geen redelijk doel om te bestoken.’ Nu ligt de zaak bij het Internationaal Gerechtshof, dat moet oordelen of deze raketten legitiem zijn gebruikt. ‘Zowel de Russen als de Oekraïners hebben hun zaak bepleit. Om de zaak zo scherp mogelijk te presenteren aan de rechters zorg ik onder andere voor specifieke berekeningen van de baan van de raketten.’ Het komt ook voor dat schade aan burgerdoelen onvermijdelijk of legitiem is, legt Brown uit. ‘In 2017 gaf

‘We moeten de Russen blijven aanklagen en veroordelen voor oorlogsmisdaden’

ik in Oekraïne advies over een zaak in de stad Avdiivka. Russische troepen hadden Oekraïense gebouwen beschoten. Er was schade aan burgerdoelen. Ik kreeg de vraag of er een basis voor een zaak tegen de Russen was. Dat was niet zo omdat de Oekraïense troepen de gebouwen als defensieve positie gebruikten, en dan is het legaal om deze te beschieten. Een van mijn taken is om bijvoorbeeld aan het Gerechtshof uit te leggen welke “bijkomende schade” legitiem is en welke niet.’ Toch voorziet hij veel zaken tegen Rusland. ‘We kennen natuurlijk allemaal de beelden. De Russische artillerie maakt geen onderscheid tussen burger en militair. Dat was in 2015 ook al zo, en dat is niet veranderd. De NAVO-doctrine verplicht aangesloten landen rekening te houden met burgers als er artillerieaanvallen worden gepland. Rusland kent dat proces niet. Het congres is ook een uitgesproken gelegenheid om met andere experts te spreken over hoe we de Russen kunnen aanklagen en laten veroordelen voor oorlogsmisdaden. Dat moeten we ook blijven doen.’

Artillery Shelling & Targeting in the Context of International Crimes, symposium, Wijnhaven, Den Haag, zaterdag 14 oktober, 10:00-18:00 u

Pak de superrijken, foetert Bernie Sanders, naast een Minerva-vlag

‘Zeg tegen leeftijdsgenoten dat politiek geen entertainment is’, aldus de Amerikaanse senator Bernie Sanders in een uitverkochte Stadsgehoorzaal. ‘Het is leven en dood.’

DOOR MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

Aan enthousiasme is woensdag in een uitverkochte Stadsgehoorzaal geen gebrek als studenten zitten te wachten tot de discussiemiddag met de Amerikaanse senator Bernie Sanders begint. De progressieve politicus is in Nederland om zijn boek *Het is oké om kwaad te zijn op het kapitalisme* te promoten en wil graag de vragen van Leidse studenten beantwoorden. Nadat academici en een diplomaat een uur lang Sanders’ politiek naast Roosevelt en Martin Luther King plaatsen in ‘de Amerikaanse traditie van verandering’, verschijnt de hoofdpersoon eindelijk zelf op het podium. Met een Freudiaanse verspreking van de moderator wordt hij als ‘President Sanders’ onthaald, wat op een glimlach van de 82-jarige kan rekenen. ‘Wat zijn jullie dromen en angsten?’ wil Sanders weten van het publiek. Die werden mondjesmaat gedeeld: een groot deel van de aanwezige studenten maakte liever van het zeldzame moment gebruik om hun eigen vragen aan Sanders te stellen. En hoewel de vragen divers zijn, cirkelt Sanders gedurende de middag steeds terug naar zijn twee belangrijkste boodschappen: de macht in de samenleving komt steeds meer in handen van een kleine superrijke elite, daar moeten we wat aan doen. En als je dat doet, verwacht niet dat veranderingen van de ene op de andere dag plaatsvinden: ‘Er zijn in de geschiedenis veel fantastische mensen in de gevangenis beland of gestorven voor de strijd voor rechtvaardigheid, je moet er hard voor werken.’ Op een vraag hoe politici meer jongeren naar de stembus kun-

nen krijgen, antwoordt hij gedecideerd: ‘Dat is niet aan mij, dat is aan jullie. Praat met je leeftijdsgenoten en vertel hen dat politiek geen entertainment is: het is leven en dood. Ik snap niet hoe een jong mens bij een verkiezing op de bank kan blijven zitten terwijl we moeten dealen met klimaatverandering.’ Ondanks pogingen van beide kanten blijft een zekere afstand bestaan tussen Sanders en het publiek. Zijn vurige retoriek over de oneerlijke macht van miljardairs en de problemen van de werkende klasse die niks overhoudt aan het eind van de maand, komt maar moeilijk aan bij het publiek dat exclusief bestaat uit hoogopgeleide studenten die later niet de fabrieksarbeiders zullen worden die Sanders aanhaalde. Het doembeeld van de Amerikaanse studenten die met tonnen studieschuld aan hun carrière begonnen leidde daarentegen wel tot een ongerust geroezemoes in de zaal. Op zijn beurt heeft Sanders ook geen toegespitte boodschap voor zijn publiek. Meermaals moet hij bekennen dat hij niet precies weet hoe het er in Europa of Nederland voor staat met een bepaald onderwerp. Dat maakte voor het publiek niet uit: dat klapte enthousiast als Sanders vertelt dat hij een wetsvoorstel heeft ingediend om de werkweek in de Verenigde Staten in te korten naar 32 uur. Soms wordt het ironisch, bijvoorbeeld als Sanders ageert tegen politieke elites en de rijkste één procent terwijl er naast hem op het podium een levensgroot logo staat van studentenvereniging Minerva, hofleverancier van de Nederlandse *upper class* en organisator van de middag. ‘In Rusland had je een eeuw geleden ook mensen die dachten dat ze het goddelijke recht hadden om alles en iedereen te bezitten’, foetert hij. ‘De Russische bevolking heeft daar toen mee gedaald. Misschien moeten wij er ook mee dealen.’ Na een uurtje breidt de senator er zelf een einde aan, hij moet ‘s avonds nog optreden in Utrecht. Met een Minerva-borrelplank onder de arm verlaat hij het podium.

Studenten onderweg van Israël naar Nederland

De vijf studenten van de Universiteit Leiden die in Israël zaten, zijn onderweg naar huis.

DOOR TAMAR TROS

Dat meldt woordvoerder Caroline van Overbeek. De vluchten zijn woensdagmiddag vertrokken, maar toen deze krant naar de drukker moest, kon nog niet bevestigd worden dat de studenten veilig thuis zijn. Sinds de Palestijnse militante groep Hamas zaterdagochtend vanuit de Gazastrook een verrassingsaanval op Israël uitvoerde, is het geweld over en weer geëscaleerd en loopt het dodental aan beide kanten op. Uit ‘respect voor alle slachtoffers van dit conflict’ hing bij alle universitaire gebou-

wen dinsdag de vlag halfstok, liet het college van bestuur maandag weten in een open brief. Ook schreef het bestuur dat er contact was met de Leidse studenten in het gebied. ‘Wij helpen hen bij de voorbereiding voor repatriëring naar Nederland. Er zijn vliegtickets voor hen besteld, maar het is nog niet zeker of deze vluchten daadwerkelijk zullen vertrekken.’ Aanvankelijk stond in de brief ook een oproep die tot de nodige kritiek leidde: ‘Gewapende conflicten zorgen voor discussies en die kunnen soms hoogoplopen. De Universiteit Leiden moedigt het open debat van oudsher aan, maar dan wel op een manier die bij een academische gemeenschap past: met respect voor elkaar, ook al

lopen de meningen uiteen. Oproepen tot haat, geweld en onverdraagzaamheid worden door de universiteit in geen enkel geval getolereerd: hier kunnen we niet duidelijk genoeg over zijn. De universiteit wil een veilige plek zijn voor haar gehele gemeenschap. Mensen die voor hun gevoel nu lijnrecht tegenover andere leden van onze gemeenschap staan, kunnen zulke discussies beter vermijden.’ Dat is inmiddels aangepast in: ‘Wij leven mee met iedereen die zich betrokken voelt bij dit conflict, en hopen met hen dat er spoedig een einde komt aan het geweld. Laten wij in elk geval met respect met elkaar om blijven gaan op onze universiteit. Dat zijn wij als academische gemeenschap aan onszelf verplicht.’

Rentestijging van studieleningen

Na een jarenlange rente van nul op je studieschuld, is een duo-lening niet meer gratis. Eerst steeg de rente op studieschulden naar 0,46 procent, volgend jaar wordt dat 2,56.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Voor mbo'ers en studenten die onder het oude stelsel hun opleiding voltooiden, wordt de rente per 1 januari 2024 maar liefst 2,95 procent. Zij krijgen een ander percentage dan studenten onder het leenstelsel – een beleidskeuze die langer geleden is gemaakt, maar onzichtbaar bleef omdat de rente zo laag was. De eerste groep betaalt de lening in 15 jaar af, de andere groep mag daar 35 jaar over doen. Studentenvakbonden zijn boos. ‘Absurd’, schrijft voorzitter Elisa Weehuizen in een reactie op de website van de Landelijke Studenten Vakbond (lsvb). ‘De studielening, ooit als ‘voordelig’ gepresenteerd, is nu allesbehalve dat. Veel studenten werden onder dat mom gedwongen te lenen en hebben nu te maken met een steeds maar stijgende rente. Het is niet langer te ontkennen dat studenten in de val zijn gelokt door de studielening.’ Het Interstedelijk Studenten Overleg (iso) pleit voor een renteplafond. ‘Het lijkt wel een spelletje financiële roulette: welk rentepercentage komt het rad dit jaar op uit? En de afgelopen tijd lijken dat alleen maar hogere percentages te zijn. Die onzekerheid in combinatie met een oplopende rente kan afschrikkend werken voor studenten die het niet zo breed hebben van huis uit’, aldus voorzitter Demi Janssen. ‘Wij roepen de politiek daarom op om een renteplafond in te stellen. Dit voorkomt torenhoge rentes en biedt studenten meer zekerheid.’ De percentages zijn gekoppeld aan de rente op staatsobligaties, die door de inflatie weer stijgt. Jarenlang was de rente historisch laag, met 0 procent van 2017-2022. De laatste keer dat de rente (ongeveer) zo hoog was, was in 2010: toen was het 2,39 procent.

Druk op retractie sjoemelpublicaties opgevoerd

Het college van bestuur denkt dat het nieuwe universitaire retractiebeleid voor frauduleuze artikelen de druk op wetenschappelijke tijdschriften gaat verhogen. ‘Een blad dat publicatie niet wil terugtrekken, komt klem te staan.’

DOOR VINCENT BONGERS

Naar aanleiding van de fraudekwestie rond de voormalig Leidse psycholoog Lorenza Colzato, die in ten minste vijftien publicaties fraude had gepleegd, besloot het college samen met het bestuur van het LUMC een retractierichtlijn voor sjoemelartikelen op te stellen. Toen de universiteit destijds de uitgeverijen die de frauduleuze Colzato-artikelen hadden gepubliceerd verzocht die in te trekken, verliep dat proces zo traag dat het college besloot zelf zeven publicaties waarover geen twijfel bestond alvast te openbaren ‘in het belang van een schone wetenschap’. Volgens de richtlijn worden artikelen waarvan is vastgesteld dat ze niet deugen en moeten worden teruggetrokken op de universitaire website gepubliceerd, althans de titels en de tijdschriften waarin de publicaties zijn verschenen. Ook wordt er een link naar het artikel geplaatst, met daarbij een korte beschrijving van de grondslag waarop het verzoek tot de intrekking is gebaseerd. Verder publiceert de universiteit een persbericht met deze informatie. De universiteitsraad is voorstander van de richtlijn. Maar gaat deze wel ver genoeg? ‘Uitgeverijen hebben behoorlijk veel macht’, zei Victor van der Horst van studentenpartij PBMS. ‘Wat kunnen we nog meer doen als zij artikelen niet intrekken? Is er een manier om samen met andere universiteiten meer druk op hen uit te oefenen?’ De richtlijn is er juist om de druk op te voeren, reageerde rector Hester Bijl. ‘Je maakt het publiek, en wees gerust, dit wordt internationaal opgepikt. Bijvoorbeeld door het invloedrijke wetenschappelijke integriteitsblog Retraction Watch en andere media. De wetenschappelijke gemeenschap krijgt dit te horen. Een tijdschrift dat niet wil intrekken komt dan vrij klem te staan.’ Bijl legde ook uit dat het moeilijk is om op een andere manier invloed uit te oefenen op de tijdschriften. ‘De richtlijn zou misschien kunnen worden meegenomen in de onderhandelingen met uitgeverijen. Maar andere universiteiten zouden dan ook de richtlijn moeten overnemen, want die onderhandelingen worden vaak samen gevoerd.’

Blut benul

De kloof tussen arm en rijk gaat niet over geld maar over begrip, vindt politicoloog, publicist en ervaringsdeskundige Tim ’S Jongers. Binnenkort spreekt hij op een leiderschapscongres aan de universiteit. ‘De discussie verenigt zich tot een armoede-peepshow, een zielig verhaal.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

‘Personen die de beslissingen nemen, weten totaal niet hoe arme mensen leven’

discussie verenigt zich dan tot een zielig verhaal: aaah, kijk eens hoe erg het met die armen is, wat zijn ze toch deplorabel. We moeten juist tonen dat er kracht in die mensen zit en dat we nadenken over hoe het anders moet. Als je dat wil, dan moet je het niet te veel over jezelf hebben.’ In Antwerpen en in Den Haag werkte ‘S Jongers met daklozen. ‘Ik trof daar jongeren van negentien aan wier leven al compleet om zeep was, terwijl dat eigenlijk nog zou moeten beginnen. Ik heb gezien dat hulpverleners op dat basale niveau vaak de plank mislaan en zich altijd weer beroepen op het systeem: zo werkt het nu eenmaal.’ Armoede gaat volgens hem om veel meer dan geen geld hebben. Als je lange tijd niet rondkomt, ontstaan er allerlei neveneffecten. ‘De grondrechten van mensen zijn in het geding. De kans om sociaal te participeren neemt af. Je bent aangewezen op minder gezonde voeding en je woning is slechter. Naast de fysieke, tast het ook de mentale gezondheid aan. Je geraakt er ook zo diep in dat het moeilijk wordt om eruit te worden getrokken.’ De grootste kloof tussen arm en rijk is er een van begrip. ‘We begrijpen elkaar echt niet meer, de personen die de beslissingen nemen weten totaal niet hoe arme mensen leven. Als je dan ziet hoe beleid tot stand komt, dan wringt dat. We zijn maatschappelijke ontwrichting aan het organiseren, terwijl we denken dat we het goede doen.’ Er zijn talloze regelingen bedacht om mensen te helpen en een enorme verscheidenheid aan organisaties die hulp bieden. ‘Armoede is in stukjes opgeknipt. Voor elk probleem is er een coach. Uiteraard kost dat allemaal heel veel geld. Stel een moeder komt elke maand 150 euro tekort. Dat gat zorgt voor enorm veel stress waardoor een moeilijke opvoedingssituatie voor haar kinderen ontstaat. Het kan dan zomaar gebeuren dat een tafel vol met “deskundigen” uren gaat discussiëren over deze persoon. Met het geld dat die vergadering kost, kun je die moeder voor een jaar 180 euro per maand extra uitkeren, en dan is het probleem waarschijnlijk opgelost.’ Er zijn ook allemaal regels en eisen om aan te voldoen. ‘Heb je recht hebt op de voedselbank, recht op de ondersteuning van je kinderen of recht op een stadspas? Je wordt heel vaak gedwongen om na te denken over of je wel arm genoeg bent voor hulp. Dat brengt heel veel schaamte teweeg.’ Volgens hem wordt het beleid bedacht door mensen die allemaal dezelfde culturele achtergrond hebben. ‘Ik hoor constant een moraliserende toon: als we mensen uit armoede proberen te trekken moet dat volgens onze monocultuur van normen en waarden; deze mensen moeten gezonder gaan eten en hun geld uitgeven aan zaken die wij belangrijk vinden.’ ‘Als elk moment van de dag een strijd is tegen jezelf en de elementen, staan broccoli en pastinaak nu eenmaal niet bovenaan je prioriteitenlijstje’, schrijft hij daarover. ‘Ieder mens heeft zo zijn grenzen en eenmaal daar tegenop gebotst, komt de langetermijnplanning – die gezondheid per definitie is – op een laag pitje te staan. Morgen is dan geen nieuwe dag met nieuwe kansen, maar een dag met dezelfde ellende als vandaag.’ ‘S Jongers vindt dat bestaanszekerheid meer is dan inkomen alleen. We moeten ons ook richten op het redden van grondrechten als goed onderwijs, adequate huisvesting en gezondheidszorg van hoge kwaliteit voor iedereen. Het gaat overigens niet alleen om mensen die arm zijn. ‘De armoedecijfers zijn namelijk op een *all time low*. De dreiging van armoede is enorm toegenomen voor een heel grote groep: net boven de écht armen zitten veel mensen die nog een of twee financiële klappen kunnen opvangen voordat ze ook door hun hoeven zakken.’ Bepaalde financieringsstructuren moeten kritisch worden bevraagd. ‘De stichtingenwereld is een door de overheid aangestuurde armoede-industrie. Het zijn haast levende organismen, het enige wat ze willen is niet sterven. Je zou bonussen moeten geven aan hulporganisaties die hun overhead weten in te krimpen. Dan is dat heel snel geregeld. Ik hoor ook steeds de roep op om meer maatwerk. Daar ben ik cynisch over. Onder leiding van heel veel bestuurders, stichtingen en zorgorganisaties is het bestaande maatwerk juist verdampt. Het is alsof ik de straat oversteeek, een dronken chauffeur mij overhoop rijdt en ik vervolgens aan die persoon ga vragen mij naar het ziekenhuis te brengen.’

Tim ’S Jongers, *Beledigende Broccoli 2.0*. Over de kloof tussen hoopvollen en hooplozen. Uitgeverij Van Gennep, 204 pag. €17,99
Leiderschap onder de Loep, Den Haag, Schouwburgstraat 2, donderdag 26 oktober, 12:00 uur

‘Op congressen waarvoor ik word uitgenodigd, gaat het vaak over “die mensen in achterstandswijken”, alsof het een exotische diersoort betreft’, zegt de Belgische bestuurskundige en politicoloog Tim ‘S Jongers (1981). ‘Terwijl ze dan over mijn mensen spreken.’ ‘S Jongers is directeur van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau voor de sociaaldemocratie, en is uiterst kritisch op het armoedebeleid. Onlangs verscheen *Beledigende Broccoli 2.0*, een bundel van essays en columns die hij onder meer schreef voor *De Correspondent* en de *Volkskrant*. Op 26 oktober is hij een van de sprekers op de conferentie ‘Leiderschap onder de Loep’, aan de Universiteit Leiden, waar hij volgens het programma een ‘*inspirational speech*’ zal geven. ‘Oei’, reageert ‘S Jongers. ‘Ik heb nog geen idee wat ik daar precies ga zeggen. Vaak wordt mij op zulke bijeenkomsten gevraagd wat armoede precies is.’ En dat is nou precies het grote probleem, stelt hij. ‘Ik vind het heel interessant dat het altijd over mensen in armoede gaat. Dat begrijp ik niet. Het is een heel rare gedachtenkronkel. We moeten over de personen en organisaties die daar aanwezig zijn spreken. Mensen die arm zijn gaan namelijk niet over woningbouw, uitkeringen en de toegang tot de gezondheidszorg. We moeten dat narratief eigenlijk omdraaien en kijken wat de kenmerken zijn van de personen die wel de macht hebben om aan deze knoppen te draaien.’ Of, zo zal hij later zeggen: ‘We kunnen al het geld voor dit soort bijeenkomsten ook gewoon inzetten om daadwerkelijk armoede te bestrijden.’ ‘S Jongers, die politicologie in Antwerpen studeerde en vervolgens een master bestuurskunde in Den Haag afrondde, ondervond de problematiek aan den lijve, maar wil daar niet al te veel over kwijt. ‘Als het over persoonlijke dingen gaat, dan wordt het al snel een armoede-peepshow. De

Fossiele banden verbreken? Die tijd hebben we niet!

Moreel gezien lijkt het de juiste reflex om te stoppen met samenwerkingen tussen de universiteit en de fossiele industrie. Maar dat zou de vereiste energietransitie onnodig vertragen, betogen **Sense Jan van der Molen**, **Marc Koper** en **Victor van der Horst**.

FOTO TACO VAN DER EB

Onlangs vond er een debat plaats over het verbreken van de banden tussen de Leidse universiteit en de fossiele industrie ('Fossiele banden verbreken? De hele zaal stemt voor', *Mare* 4, 28 september). Wij, drie bèta's, zijn zeer bezorgd over de opwarming van de aarde. Maar óók menen wij dat er geen simpele oplossingen zijn. De benodigde energietransitie is zo complex dat alle partijen nodig zijn: overheid, academici én (fossiele) industrie. De energietransitie is ingewikkeld omdat meerdere doelen tegelijk moeten worden gehaald. We willen dat de aarde niet verder opwarmt en daarom dat de CO_2 -uitstoot wordt verminderd. Maar we willen ook dat energie betaalbaar en beschikbaar blijft – voor iedereen, nu en in de toekomst. Dat is hét fundament onder onze welvaart, zoals natuurkundige Jo Hermans schreef in zijn *Energie survival gids*. Het is door goedkope (fossiele) energie dat onze samenlevingen zich konden ontwikkelen tot redelijk egalitaire gemeenschappen. Dankzij de wasmachine, stofzuiger, auto en smartphone leven we als vorsten, maar dan zonder knechten of slaven. Ook academici en studenten profiteren collectief van alle (reis)mogelijkheden. Om onze kleinkinderen een fijne toekomst te geven, is er dus een dubbele uitdaging. De opwar-

ming van de aarde moet worden beperkt én de energievoorziening moet op peil blijven. Het is duidelijk dat we daarom zuiniger moeten omgaan met energie en alternatieve energiebronnen moeten aanwenden. Zuiniger worden we niet alleen via isolatie, maar ook via de wetenschap, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van slimme processen die energieverbruik minimaliseren. Zo wordt de chemische industrie steeds efficiënter en worden auto's zuiniger. Maar het is nog niet genoeg. Daarom boren we duurzame energiebronnen aan, bijvoorbeeld via zonnecellen, gebaseerd op fundamentele quantummechanica, en grote windmolens. Hierdoor is al 16 procent van het Nederlandse energieverbruik hernieuwbaar (2022; energieopwek.nl). Indrukwekkend, want kortgeleden was het 0 procent, maar het is nog lang niet genoeg. Zeker omdat de zon niet altijd schijnt en het niet altijd waait. We zullen daarom alle mogelijke energiebronnen moeten verkennen, inclusief kernsplitsing en kernfusie. En zelfs als dat perfect lukt, zijn er nog uitdagingen genoeg. Hoe slaan we energie op? Onze batterijen zijn daarvoor te klein. Gaan we waterstof (H_2) maken via elektrolyse? Of brandstoffen synthetiseren uit CO_2 en H_2 ? Maar wie levert vervolgens de infra-

‘Of we willen of niet, de fossiele industrie is het beste in nieuwe technologie op grote schaal uitvoeren’

structuur om deze energievormen bij de mensen te krijgen? Hoe vergroenen we de bouw en chemische industrie verder (staal, cement, ammoniak...), en wie gaat die grote nieuwe (waterstof)fabrieken bouwen? Een van de sleuteluitdagingen is opschaling. Nieuwe technologie kan worden bedacht en ontwikkeld in het universitaire lab – daar zijn wij goed in – maar er is pas impact wanneer het op grote schaal wordt uitgevoerd. En wie is daar het beste in? De fossiele industrie, of we willen of niet. Opschalen van lab naar fabriek is een uitdaging, waarbij naast technische ook nieuwe fundamentele problemen opkomen. De oplossingen daarvoor vergen nieuw onderzoek in labs. Alleen als universiteiten en bedrijven samenwerken – de wetenschaps-technologie-spiraal – kunnen er echte stappen worden gezet in de energietransitie. Wij zijn ons ook bewust van een andere realiteit: de fossiele industrie is omdren. Haar investeringen in duurzaamheid zijn beperkt (tenminste in percentages; in euro's is Shell de grootste investeerder in de Nederlandse energietransitie). En als het erop aankomt lijkt zij altijd voor nieuwe olie- en gasvelden te kiezen: hoge aandelenkoersen winnen van het klimaat. De reflex van LUC-docent Gerrit Schaafsma ('Genoeg geweest:

verbreek fossiele banden', *Mare* 2, 14 september) is daarom begrijpelijk. Moreel gezien lijkt dit juist en het geeft een goed gevoel. Maar is het ook de oplossing? Nee, want daarmee gooien we het kind met het badwater weg. Het gevolg is dat de transitie nog veel langer gaat duren. Die tijd hebben we niet! Schaafsma onderschat hoe ingewikkeld de energietransitie is en hoe afhankelijk wij nog altijd zijn van fossiele energie. Want laten we eerlijk zijn: vrijwel niemand durft de echte consequentie te trekken uit 'stoppen met fossiel' en op te houden met reizen, het verwarmen van collegezalen en het gebruiken van computers.

Dat neemt niet weg dat ook volgens ons de energietransitie te langzaam gaat. Wat we ons inziens nodig hebben, is een combinatie van 'wortel' en 'stok'. De wortel staat voor samenwerking en perspectief. Een (fossiel) bedrijf dat een duurzame sleuteltechnologie naar de samenleving brengt, stelt zijn bestaan voor de lange termijn zeker. Daarvoor heeft dat bedrijf input nodig vanuit universitaire labs. Zo kunnen gemeenschappelijke doelen ontstaan. De kracht van Nederlands polderen, het samen nadenken om grote problemen op te lossen, moeten we daarbij niet onderschatten.

Helaas is ook de corrigerende stok nodig. Want hoewel het vijfandbeeld dat Schaafsma van de fossiele industrie schetst te simplistisch is, is scepsis terecht. Daarom moeten we heldere eisen stellen aan onze samenwerkingen. Helpen ze daadwerkelijk bij de transitie? Zo nee, dan zouden we ervan af kunnen zien. Ook de overheid moet meer sturen, zowel in (internationale) regelgeving en het slim inzetten van energiebelastingen, als in het opzetten van (nieuwe) onderzoekssamenwerkingen voor de lange termijn. Hier ligt een geweldige mogelijkheid voor Nederland om voorop te lopen in groene technologie. Het stoppen met samenwerking heeft namelijk nóg een nadeel: het schetst geen toekomstscenario. Laten we twee historische voorbeelden nemen uit de jaren tachtig van de vorige eeuw toen (chemische) uitstoot zowel zure regen als het gat in de ozonlaag veroorzaakte. Beide risico's zijn verdwenen door wortel en stok: de overheid legde het bedrijfsleven regels op én de bedrijven kregen alternatieve methodes aangereikt via wetenschappelijk onderzoek, zoals de auto-uitlaatgaskatalysator (zure regen) en CFK -vrije drijfgassen voor spuitbussen (ozonlaag). Samenwerking was nodig en heeft oplossingen gegenereerd.

Het klimaatprobleem is helaas complexer: wij weten niet zeker of we alles kunnen oplossen. Het is daarom verstandig om ook vrijuit onderzoek te doen naar klimaatengineering en de dijken van de toekomst. Maar bovenal moeten wij academici aan de slag met de energietransitie, samen met de overheid én (fossiele) bedrijven.

De hele academische gemeenschap is hierbij van belang, niet alleen de bèta's. Onderzoek door sociologen, psychologen, juristen, bedrijfskundigen en economen beantwoordt vragen over de inrichting van de toekomstige samenleving, over het voorkomen van energiearmoede hier en elders, over internationale betrekkingen, politiek van grondstoffen. Interdisciplinaire samenwerking kan hier echt een verschil maken. Alleen door met alle partijen op te trekken gaan we de hoognodige grote stappen zetten, via samenwerking op basis van de rede, in volledige academische vrijheid. Want dan is onze universiteit op haar sterkst.

Marc Koper is hoogleraar scheikunde. Hij heeft samenwerkingen met Shell en diverse andere bedrijven
Sense Jan van der Molen is hoogleraar natuurkunde. Hij werkt niet samen met de fossiele industrie
Victor van der Horst is masterstudent wiskunde en lid van de Universiteitsraad

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071 – 527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl

Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare

De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Marciëlle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl

Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl

Tamar Tros (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker |
Pim Bakx | Emiel Beinema |
Lente van den Berg | Ceas van den Boom |
Remco Breuker | Josette Daemen |
Omar Ghaly | Lorenzo Gerritsen |
Olaf Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb |
Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot |
Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 – 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/advertentie/>
Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) |
Frank Israel (vice-voorzitter) |
Alexander Pleijter (secretaris) |
Willem van der Does | Annemarie Drahmann |
Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger |
Zoë van Litsenburg | Frank Rensen |
Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Mis niets en
download nu
de Mare-app

Mensen denken dat ik me aanstel

Auteur Judith Visser schrijft romans over autisme en vecht tegen stereotypering binnen én buiten de literatuur. Donderdag gaat ze in gesprek met studenten. ‘Het beeld is vaak stigmatiserend.’

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

‘Ik geef al langer lezingen over mijn autisme’, vertelt schrijfster Judith Visser, die het syndroom van Asperger heeft. ‘Mensen vroegen aan mij of ik alsjeblieft een boek over autisme wilde schrijven.’ Om gehoor te geven aan die vraag schreef ze de romans *Zondagskind* (2018) en *Zondagsleven* (2020). ‘Er zijn wel boeken over autisme, maar weinig boeken vanuit iemand die zelf autisme heeft, in ieder geval niet in Nederland. Veel mensen hebben het, maar er zijn weinig schrijvers met autisme. Ik denk dat mensen met autisme het moeilijker vinden zich in woorden uit te drukken.’ Door middel van haar boek probeert ze een beeld te geven van hoe haar leven eruitziet. Want er bestaat nog altijd onbegrip, zegt Visser. ‘Mensen in mijn omgeving snapten niet dat ik niet naar hun feestjes kom, of als ik na een half uur weer naar huis ga als ik op bezoek ben. Ze klagen altijd: “Ga je nú al weg?” Maar als ik nog langer blijf, lig ik de dag erna op bed met migraine en moet ik overgeven van de pijn als ik te veel beweeg. Autismes uit zich anders bij iedereen, maar een belangrijk raakvlak dat we hebben is dat we snel overprikkeld raken. Daar wilde ik over schrijven.’ Voorbeeld: wat voor ‘gewone’ mensen een lamp is, is voor haar een zaklamp in haar ogen. Elk geluid klinkt alsof er tegen haar wordt geschreeuwd. ‘Die overprikkeling leidt bij mij tot heel erge migraine, maar uit zich bij iedereen anders. Zo gaan sommige kinderen met autisme schreeuwen als ze last hebben van overprikkeling. Alle externe prikkels worden weggefilterd bij gezonde mensen. Dat filter wordt al in de baarmoeder aangemaakt, maar bij mensen met autisme niet.’ Visser merkt in die gevallen dat ze licht wordt in haar hoofd. ‘Daarna komt een soort duizeligheid en een crash. Ik moet

dan zo snel mogelijk weg uit de situatie en medicijnen tegen migraine slikken. Het beperkt mij in de dingen die ik wil doen. Eigenlijk kan ik maar één afspraak per week hebben, dus ik maak me er nu al zorgen over dat ik donderdag die lezing in Leiden heb en vrijdag de presentatie van mijn nieuwe boek. Veel mensen denken dat ik me dan aanstel.’ Ze heeft drie wolfhonden die haar helpen niet overprikkeld te raken. Om de beurt mag een hond mee naar een lezing. Het clichébeeld van autisten is de schrijver inmiddels zat. ‘Veel mensen zeggen lacherig dat ze altijd willen dat hun pen netjes op orde liggen, en dus wel autisme moeten hebben. Maar dan ben je gewoon een controlfreak. Bij mij liggen alle pennen kriskras door elkaar, mijn jurkjes overhoop en mijn sokken door de war. Het beeld van de man die goed is in wiskunde en bij wie alle overhemden recht moeten hangen omdat hij anders gek wordt, is stigmatiserend.’ Die vooroordelen ziet ze ook in de literatuur. ‘Ik lees veel en daardoor weet ik wel dat er veel stereotypering voorkomt, meestal geschreven door buitenstaanders. Door mijn twee boeken word ik nu gezien als iemand die over autisme schrijft, terwijl ik veel meer boeken heb geschreven. Ik zou graag meer schrijvers met autisme zien.’ Donderdag praat ze erover met psychologiestudenten tijdens een lezing in de Leidse bibliotheek. ‘Ze gaan iets over mijn boek zeggen, maar de lezing is ook bedoeld voor mensen uit de regio. Kun je bijvoorbeeld gelukkig zijn met autisme? Ja dat kan, en ik ga vertellen hoe.’

Lezing Judith Visser, aplusc Bibliotheek, Nieuwstraat 4, donderdag 12 oktober, 18:30 tot 20:30

DOOR TAMAR TROS
FOTO LIN WOLDENDORP

Hang Youth, met van links naar rechts drummer Nout Kooij, gitarist Kaj Bos, bassist Ben Kraak en zanger Abel van Gijlswijk

In de strijd tegen het K-woord heeft punkband Hang Youth hoop gevestigd op het anarchisme. Zaterdag staan ze in de Nobel. ‘De oplossing ligt in onze psyche.’

Tijd voor (therapeutische) revolutie

Van het klimaatprotest op de A12 tot Lowlands, anarchistische punkband Hang Youth speelt er om de problematiek van onze samenleving onder handen te nemen in ultrakorte nummers van soms nog geen minuut. Ook bij protesten tegen Tata Steel en het leenstelsel stonden ze paraat met bijpassende nummer speciaal voor de gelegenheid.

*Is het een barkie of een rug
Geld groeit niet op m'n rug
Duo lik m'n kut
Ik betaal m'n stuif mooi niet terug*
(Uit: ‘IK BETAAL ME STUFI NIET TERUG’)

In de laatste drie jaar bracht de band drie albums, een EP en negen singles uit, met meer krachtige slogans (altijd in hoofdletters) zoals ‘IK GEEF EEN NIER VOOR GEEN MARK RUTTE VI’ en ‘SHELL IS EEN PRIMA BEDRIJF (ALS IK DE WEBSITE MAG GELOVEN)’. Aankomende zaterdag brengen ze dit antikapitalistische feest naar de Nobel in Leiden. De band is al druk bezig met nieuwe muziek en leadzanger Abel van Gijlswijk heeft een duidelijke toekomstvisie voor hun geluid. ‘Ik wil muziek maken die de politiek ontstijgt’, zegt zanger Abel van Gijlswijk. ‘Iets wat iedereen

begrijpt vanuit elke hoek van het politieke spectrum. Idealiter zijn dat ook wereldwijde hits die iedereen kan meezingen tot het einde der tijden.’ De nieuwe EP opent met een reactie op de recente ophef over verschillende protesten van klimaatactivisten die soep over schilderen gooiden. Van Gijlswijk gaat graag nog een stapje verder.

*Steek de Mona Lisa in de fik
Al die shit betekent niks
Want straks zijn we allemaal dood*
(Uit: ‘STEEK DE MONA LISA IN DE FIK’)

Maar los van de opruiende inhoud ziet de zanger het bij optredens als een bloedserieuze aangelegenheid. ‘Het is belangrijk om met z’n allen samen te komen en lekker te springen, te zweten, te zingen en te drinken. Om sociale dieren te zijn en te voelen dat er hoop is. Daarnaast zijn we ook nog eens knappe jongens om naar te kijken en als je mazzel hebt trekken we ons shirt uit.’ Toch keert in zijn teksten altijd weer dat ene kwaad terug waaruit alle problemen voortkomen: het K-woord. In 2021 kwam het album en daarop een nummer met deze titel uit als tegenreactie op de kritiek die de band kreeg over hun gebruik van kanker als scheldwoord.

*Waarom zeg je dat zo vaak dat woord met de K
Terwijl je weet dat er zoveel mensen aan dood gaan?
Waarom scheld je met het K-woord?
Dat moet toch anders, ik ga nooit meer schelden met K...*
Kapitalisme
(Uit: ‘HET K-WOORD’)

‘Eigenlijk is kapitalisme geen goed woord meer’, aldus Van Gijlswijk. ‘Het is vervuild door mensen die het helemaal niet snappen. Het gaat veel dieper dan een economisch systeem, het is een diepgewortelde realiteit. Die hebben wij zelf gemaakt in ons hoofd, door verhalen te verzinnen die de orde op de chaos projecteren. ‘Dat wordt gedaan door bijvoorbeeld alles te labelen. Absolute taal afdwingen is de dreigende kracht van het systeem. Een label wordt belangrijker geacht dan een ding of persoon zelf. Iemand die bijvoorbeeld een vader is, brood bakt, of dol is op gedichten, wordt gelabeld als vluchteling. Dat diegene meer is dan een vluchteling boeit dan niet meer, want in ons systeem word je door zo’n label door de protocollen geduwd. En dan zij wij ervan af.’

*Hoe kut denk je dat het daar is
Als ze hierheen komen?
Weet je wat het gevaar is?
Dat wij daarheen moeten
Waarom denk je dat mensen vluchten
Voor hun lol
Ben je fucking dom?*
(Uit: ‘WAAROM DENK JE DAT MENSEN VLUCHTEN’)

Van Gijlswijk haalt zijn inspiratie voor zijn antikapitalistische ideeën uit bijvoorbeeld het werk van de Italiaanse schrijver Federico Campagna. ‘Hij legt een alternatief voor vanuit het occultisme in puur filosofische termen. Dat klinkt misschien wat zweverig, maar dit zijn de gesprekken die we moeten voeren. Mensen moeten gaan lezen en gaan nadenken. Pas als we breken met de huidige realiteit kunnen we gaan nadenken over wat ervoor in de plaats moet komen. De oplossing ligt niet in nog meer doen, maar in onze psyche. Het wordt een therapeutische revolutie. ‘Na het breken van het huidige systeem moeten we eerst de parameters afstellen voor een nieuwe samenleving. Bijvoorbeeld: iedereen is evenveel waard, waarde wordt niet uitgedrukt in geld en geluk gaat voor het kapitaal. De chaos wordt dan door die normen en waarden heen gefilterd

en hoe het resultaat daarvan eruitziet, zien we dan pas.’ Een zaadje van de revolutie ligt volgens hem mogelijk in het anarchisme. ‘Anarchisme is niet links of rechts, maar breekt compleet met ons wereldbeeld. Het is nog steeds een -isme, maar de enige die zegt dat alle -ismes kut zijn. Het is de paradox waarmee we buiten het systeem kunnen treden.’ Naast mokerharde muziek, schreef Van Gijlswijk ook het voorwoord van de Nederlandse vertaling van *Capitalism Realism*, een boek van politiek filosoof Mark Fisher. ‘Het gaat over hoe bestaan binnen een kapitalistische samenleving onze mentale gezondheid verpest. Fisher heeft zichzelf uiteindelijk van kant gemaakt. Dat negatieve wereldbeeld voel je ook in het boek. Het was ziek en een grote eer om het voorwoord te schrijven, maar ik ben inmiddels wel van mening dat zijn gedachtengoed te duister is. Je kunt niet anders dan hoop hebben als mens. Zonder hoop wordt alles een spel en maakt niks meer uit.’

Hang Youth, Nobel, zaterdag 14 oktober, 19:00, €20

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 6 leerlingen groep, 4, 7 en 8. Taal en rekenen. **Voortgezet onderwijs:** *Biologie, 4 vmbo. *Wiskunde, biologie, 2 vmbo. *Biologie, 3 vmbo. *Engels, wiskunde, 2 vwo. *NASK (natuur- en scheikunde), 2 mavo. *Wiskunde, 2 vmbo. *Nederlands, 4 havo. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoonen@owwleiden.nl.

Speel je blokfluit, viool of cello? Ensemble CAMERATA is op zoek naar jou. We oefenen om de week op donderdagavond. Interesse? Heel graag appen naar 06-49835764 Margreet van Schie.

Advocatenkantoor aan het Lange Voorhout in Den Haag is **op zoek naar een rechtenstudent** voor één dag per week vanaf 1 november as. Uitsstekende gelegenheid om ervaring op te doen. Je draagt zorg voor de correspondentie met cliënten, gerechten en andere instanties en je bent het eerste aanspreekpunt voor de praktijk. Een zelfstandige en nauwkeurige werkhouding is een vereiste. Ben jij een actieve student(e) met juridische interesse en affiniteit met de advocatuur? Stuur een e-mail aan info@linssenfrissen.nl

MARETJE EXTRA

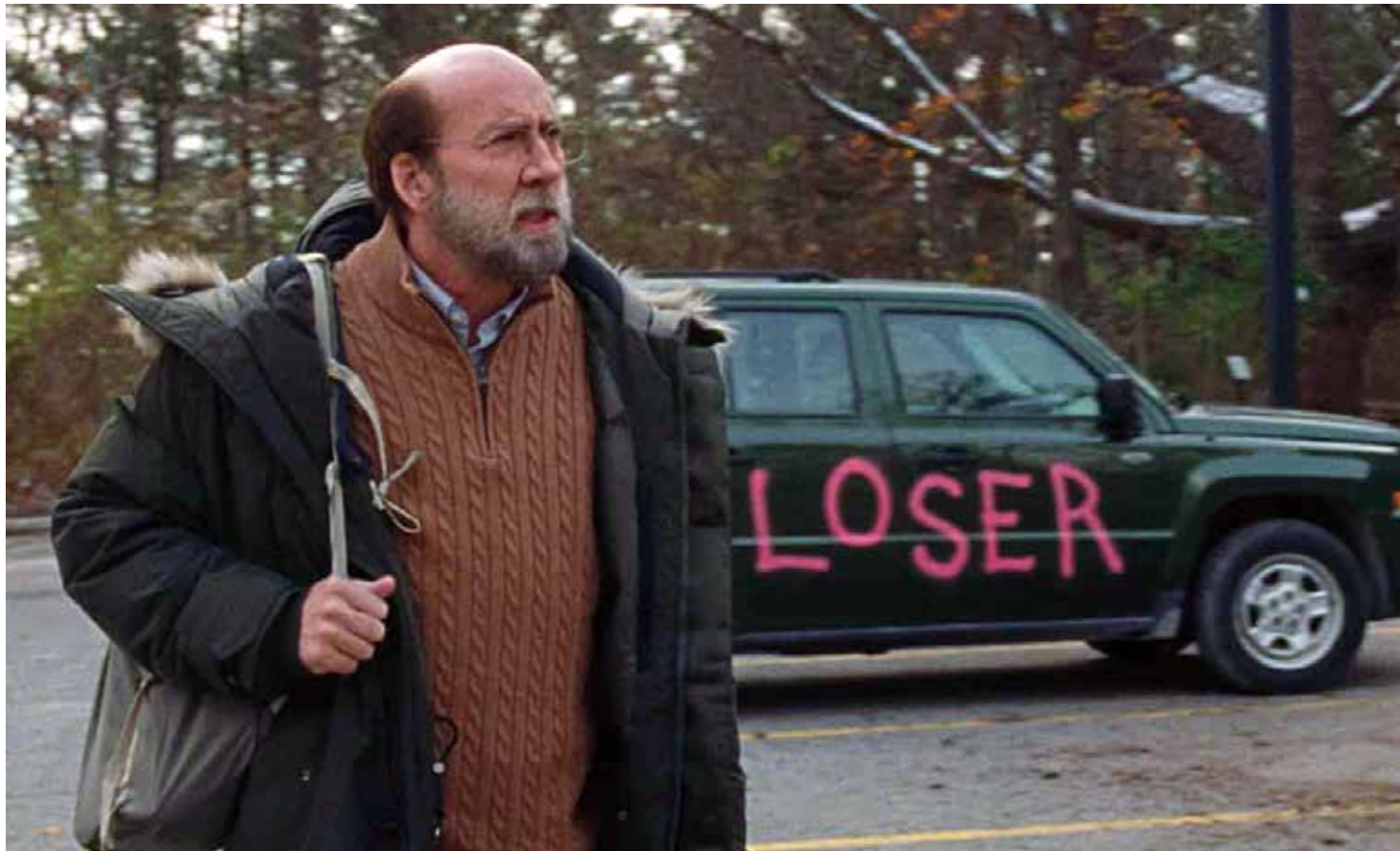
Ben je een maker? Schrijf je in voor de **WIN-TER PILOT**. 8 jan - 8 mrt. academienvleiden.nl voor kunstenaarschap.

Tentamentrainingen Rechten voor Inleiding BW, Directe Belastingen-I (Fiscalisten), Onderneming&Recht en Verdieping Ondernemingsrecht (vor). Binnenkort weer in Leiden! Intensief en kleine groepen of privés. Voor aanmelden Mr W.D. Biersens de Haan Telefoon (071) 5147335 www.leidserepetitoren.nl

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftientig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

Abonneer je ook op onze nieuwsbrief

Op een goeie manier gek

Naast exclusieve premières laat het Leiden International Film Festival ook een stomme film zien, waarbij het publiek het geluid moet maken: van klaterend hoefgetrappel tot een keiharde plensbui.

DOOR MARK REID

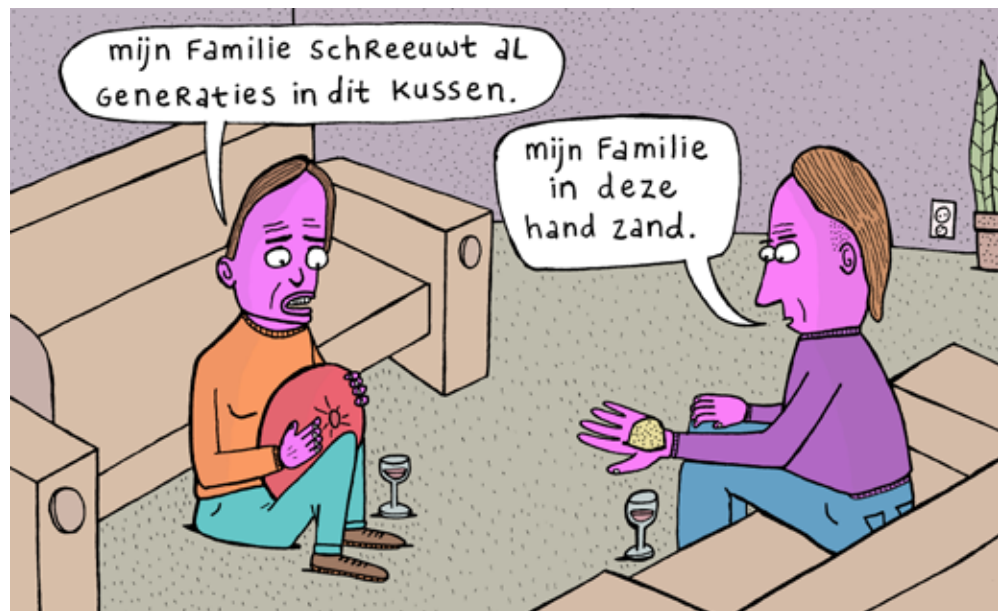
Op 26 oktober keert het jaarlijkse Leiden International Film Festival (LIFF) terug in de plaatselijke bioscopen. Openingsfilm is de surrealistische komedie *Dream Scenario*, een film over een sukkelige man (gespeeld door Nicolas Cage) die op een nacht in de dromen van alle mensen op aarde verschijnt en daarna om moet zien te gaan met zijn plotselinge roem. Volgens Cedric Muyres, een van de programmeurs van het festival, is het een typische LIFF-film. 'Vorig jaar hadden we ook een film van de Noorse regisseur Kristoffer Borgli, dus hij stond al op onze radar. Toen hoorden we dat hij een Engelstalige film met Nicolas Cage ging maken, van wie we een paar jaar geleden ook een ma-

rathon hadden. En het is een toffe film die *weird* is op een goeie manier.' Die omschrijving is treffend voor een groot deel van het programma. LIFF zou inderdaad LIFF niet zijn als er niet een flinke lading bizarre titels mee zou doen in de Bonkers-competitie. En geen titel is vreemder dan het Frans-Canadese *Humanist Vampire Seeking Consenting Suicidal Person*, waarin een vampier met ethisch besef op zoek gaat naar mensen die toch al suïcidaal zijn en het niet erg zouden vinden om slachtoffer te worden van een ondoode bloeddrukker. 'Misschien denk je eerst dat het horror is', zegt Muyres, 'maar het is meer een combinatie van het duistere aan de ene kant, met het lieve menselijke aan de andere kant.' Naast *Dream Scenario* zijn er op het LIFF nog meer kansen om films van bekende regisseurs voor het eerst te zien in Nederland. Zo zijn er de voorpremieres van *Poor Things*, de nieuwe film van Yorgos Lanthimos met Emma Stone in de hoofdrol; *Priscilla*, het nieuwste werk van Sofia Coppola, én *The Boy and the Heron*, de nieuwste (en laatste?) film van de gelauwerde Japanse animator Hayao Miyazaki, over een jongen die na de dood van zijn moeder bevriend raakt met een pratende reiger. Muyres kijkt het meest uit naar *Perfect Days*, de

nieuwe film van Wim Wenders. 'Lang geleden was ik verliefd op *Paris, Texas*, dus het was even afwachten of zijn nieuwste film even goed zou zijn. Maar het is een van de beste films van dit jaar.' Buiten de bioscopen organiseert het LIFF elk jaar ook een paar bijzondere vertoningen. Zo is er een poolparty, een voorstelling in de Hortus Botanicus en een wijnproeverij met passende filmfragmenten. Extra bijzonder: bij de klassieke slapstickfilm *The General* van Buster Keaton, de grote held van de stomme film, moet het publiek al het geluid verzorgen. Dat betekent dus halve kokosnoten tegen elkaar slaan als er paarden in beeld zijn, een buis met rijst schudden als het regent of met je voeten knarsen in een bak grind als er iemand over een tuinpad loopt. Wie meer halve kokosnoten wil horen kan uiteraard ook naar *Monty Python and the Holy Grail* gaan die op 3 november in de Tempelzaal van het Rijksmuseum van Oudheden draait, inclusief inleiding van de conservator Middeleeuwen.

Leiden International Film Festival, 26 oktober t/m 5 november. Kaartverkoop vanaf 12 oktober via liff.nl

BANDIRAH

Rappende kakkers

Het begon als grap, ging daarna viral op TikTok en leidde tot talloze optredens bij verenigingen. Studentenband Turfy Gang begint vrijdag in de Nobel aan de eerste 'World Tour'. 'Het is een beetje uit de hand gelopen.'

DOOR MARCIELLE VAN DER KRAAN

'Na de hockey gingen we vaak bij mij op het zolderkamertje chillen', vertelt Joris van Oostveen (20). Sinds zijn twaalfde maakt hij housebeats en daar wist zijn teamgenoot Koen Veth wel rapteksten bij te verzinnen. 'Dat hebben we toen opgenomen en voor de grap op Spotify gezet.' Maar wat begon als grap is inmiddels uitgegroeid tot een populaire jongensgroep die vooral bekend is bij studerende Nederland: Turfy Gang. Zijn Xbox-account was de inspiratie voor de bandnaam, zegt Van Oostveen. 'Je kreeg vroeger een naam toegewezen als je een Xbox kocht en ik kreeg "Turfy" met heel veel getallen erachter. Ik werd ook Turfy genoemd op het hockeyveld. Toen we een naam moesten verzinnen om muziek op Spotify te zetten, werd dat Turfy en de Gang.' Al sinds groep acht hockeyen de bandleden met elkaar bij dezelfde club in Maarssen. Nu ze allemaal zijn uitgevlogen naar verschillende steden en een druk schema vol optredens hebben, lukt dat niet meer. 'We studeren allemaal en in het weekend treden we op. Soms hebben we ook shows op doordeweekse avonden. We sturen allemaal ons rooster op naar onze manager en die probeert met alle studieschema's rekening te houden. De grap is een beetje uit de hand gelopen.'

Maar soms leidt alle drukte ook tot stress. 'Ik sla soms een avondje in mijn studentenleven over, omdat ik gewoon geen zin meer heb om te drinken. We letten op elkaar dat we er niet aan onderdoor gaan en checken regelmatig hoe het met iedereen gaat. We treden ook supervel op in de zomervakantie, dus we pakken eigenlijk nooit echt rust. We hebben het er laatst over gehad en vinden dat we meer vakantie moeten nemen. En als iemand een keer een avondje wil skippen, kan dat ook gewoon.' Zelf studeert Van Oostveen industrieel ontwerpen aan de TU Delft, na een korte pauze. 'We zijn in het eerste jaar bijna allemaal gestopt met onze studie. Het was toen ook chaos, want we zaten net in de stroomversnelling waarin onze nummers steeds bekender werden. Dat vonden we zo leuk dat studeren wel even kon wachten.' De doorbraak kwam begin 2022. 'Zonder dat wij zelf op TikTok zaten, is onze muziek daar viraal gegaan. Het nummer *Buren* werd daar veel gebruikt als achtergrondmuziek voor filmpjes. Het was vlak voor we het nummer *ABC* uitbrachten.' In dat nummer rappen de jongens expliciet over drugs: 'A-A-ABC, ik heb alle soorten mee. Ik heb alle chemicaliën van x tot thc.' Van Oostveen: 'Wij gebruiken niet veel drugs, maar de tekst rijmt gewoon lekker. Toen we het uitbrachten hadden we ook nog geen idee hoeveel mensen het zouden horen. We proberen het nu minder over drugs te hebben, want dat is niet wat we willen uitstralen.' Vooral studenten pikken de muziek van Turfy Gang op. 'We treden heel veel op bij verenigingen. Tijdens de El Cid hebben we ook bij Minerva gestaan.' Zelf zit Van Oostveen bij het Delftsch Stu-

denten Corps. 'Mijn jaarclub gaat soms ook mee naar shows en bij mijn eigen lustrum heb ik ook opgetreden. Ik probeer het er niet te veel over te hebben, want ik wil zo gewoon mogelijk blijven. 'We worden soms "rappende kakkers" genoemd. Ik snap het wel, maar ik denk dat we vooral een vriendengroep zijn die graag plezier maakt met elkaar en van muziek houdt. De optredens zijn een leuk uitje. Ik zie die gasten weer, want iedereen studeert in een andere stad. Voor de show verzamelen we om een drankje te doen, backstage chillen we een beetje en zodra we het podium opgaan wordt het echt een feestje. 'Laatst kwamen we van het podium af en iedereen riep van: "Wow, heb je die tietten gezien?"' Een meisje had kennelijk haar shirt omhoog gedaan. Dat was echt compleet aan me voorbijgegaan. Ik mis altijd de zieke dingen die gebeuren in het publiek. Ik heb een hekel aan het woord "groupies", maar ik merk soms wel dat vrouwen ons interessant vinden. In Leiden traden we twee jaar geleden

'We zijn in het eerste jaar bijna allemaal gestopt met onze studie'

op een meisje dat vooraan stond stopte tijdens de show een briefje in mijn zak, waarop stond: "Ga je met me mee naar huis?" De aandacht die we krijgen vind ik soms wel gek.' Hij heeft overigens een vriendin, benadrukt hij. Twee jaar geleden zaten de jongens 'nog te kloten', maar nu ze de hitlijsten in Nederland bereiken, begint het serieuzer te worden: *Padellen* ('Ik ga d'r bellen, kom mee padellen') stond dit jaar zeven weken in de Top 10. 'Dat had ik echt niet verwacht. Ik vind het een slap nummer, maar op een of andere manier slaat het aan. Ik ben trots op de EP die eraan zit te komen. Dit is de eerste keer dat we echt enthousiast zijn over de muziek die we uit gaan brengen.' Hoe goed het ook gaat, toch houdt Van Oostveen meerdere ijzers in het vuur. 'De weken dat we op tour zijn, zijn de leukste weken van het jaar. Als muziknerdje hoop ik stiekem dat dit uiteindelijk mijn baan wordt, maar ik maak mijn studie gewoon af, want een diploma op zak kan nooit kwaad.'

'De Turfy Gang World Tour' begint op 13 oktober in de Nobel in Leiden. Kaarten zijn uitverkocht.

‘Schoppen tegen het systeem is beter dan elkaar de maat nemen’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: Villa Volta
Kamer: 20 m²
Huur: €500
Bewoners: 5

Waarom heet je huis ‘Villa Volta’?
‘Ik weet het niet. Mijn huisgenoot heeft de huis-chat zo genoemd, maar er is geen discussie over geweest. Villa Volta ken ik niet zo, dus ik vond de vorige naam leuker: “Villa Kakelbont”. Het huis is een beetje een chaos en oud en vervallen. Of ik bedoel “met karakter”. ‘Ik ben benieuwd naar de winter. We hebben vorig jaar een beetje aan de isolatie gewerkt, maar die is nog steeds superslecht. Onze huisbaas is er ook totaal

niet mee bezig. Vorig jaar was ons vaste contract net afgelopen, dus toen kwam er per persoon 100 euro op de huur. Ik had geluk, want ik zat in Turkije, maar mijn onderhuurder moest veel betalen.’

Waarom was je in Turkije?
‘Ik studeerde vijf maanden in Ankara. Of nou ja, dat heb ik een beetje gedaan. Ik heb vooral veel gezien van het land. Ik had geregeld dat ik op maandag geen college had, dus ik ben meer weekenden niet in Ankara geweest dan wel. Liften is heel makkelijk in Turkije, want mensen zijn heel gastvrij. Dan nam ik een tentje op de rug en ging ik lekker wandelen aan de kust.

‘Toch is het dubbel: alle jonge, hoogopgeleide mensen die we in Turkije leerden kennen, willen er zo snel mogelijk weg. Het is daar steeds minder een democratie. Mensen die queer zijn hebben het extra moeilijk, want dat is niet geaccepteerd. Het is heel *weird* om te bedenken hoe geprivilegieerd je bent, alleen maar door op een bepaalde plek geboren te zijn.’

Heb je veel spullen voor je kamer uit Turkije meegenomen?

‘Een beeldje van een koe, maar verder niet zo veel. Ik heb wel mijn kamer omgegooid, want ik voelde me niet helemaal thuis toen ik terugkwam. Nu heb ik meer ruimte om elke ochtend yoga te doen. In de vorige opstelling stootte ik vaak net tegen mijn bank aan, nu kijk ik uit op het Vredespaleis. Idyllischer kun je het niet hebben!’

Een beeldje van een koe?

‘Toen ik een jaar of tien was, ging ik met mijn ouders vaak op fietsvakantie. Dan riep ik altijd ‘koe’ als ik koeien zag. Later hoorden mijn vrienden daarvan en kreeg ik altijd koeiendingen. Nu heb ik er een stop op gezet, want het is wel even genoeg.’

Zijn die schoenen van koeienleer dan niet gek?

‘Ik zeg altijd dat het me niks doet, maar dat doet het wel. Toch denk ik dat het niet de oplossing is om de schuld altijd maar bij de consument te leggen. Je zou ook kunnen zeggen dat het leer een restproduct is, maar dat weet ik niet zeker. Ze zijn in ieder geval tweedehands, zoals alles wat ik koop. ‘Dat ik deze vraag altijd krijg, vind ik logisch, maar wel irritant. Iedereen is op zijn eigen manier bezig met duurzaamheid en dat zie je niet altijd. Ik heb het er veel over met mensen: ik zit in die bubbel en ga naar veel A12-blokkades van Extinction Rebellion. Ik heb vanavond zelfs een date met iemand die ik daar ontmoette. Maar ik denk dat we beter tegen het systeem kunnen schoppen dan elkaar de hele tijd naar beneden te praten.’

COLUMN | OMAR GHALY

Waarom weerzinwekkende lelijkheid tot slechte gesprekken leidt

Een mooie omgeving doet veel voor ons gemoed. Je komt veel beter tot rust na een wandeling in de natuur dan na een wandeling door het stadshart van Zoetermeer. Hetzelfde geldt voor studeren. Je kan dat doen op een plek waar alles met elkaar in harmonie is en waar alle elementen in een logische verhouding tot elkaar staan, en je kan dat doen op een plek waar dat niet zo is. Nu wil het toeval dat wij in Leiden, zeker niet een stad die gespeend is van mooie gebouwen, vooral studeren op lelijke plekken. De faculteit Geesteswetenschappen is niet dom en ziet dit probleem ook in. Ze wil dan ook meer aandacht besteden aan het creëren van aantrekkelijke plekken waar je met elkaar kunt babbelen. Zo hebben we sinds kort een Humanities Living Room in het Vrieshof

met plantjes, een bank en bordspelletjes. Dat is nu een heuse ontmoetingsplek waar je in alle rust kunt community-builden tot je een ons weegt. Dit grote succes smaakte naar meer en al snel verlegde de faculteit haar aandacht naar het Lipsius. Daar stond namelijk een fietsenrek. Een fietsenrek dat soms zo populair was dat het er te druk werd. Dan moest men er een mannetje neerzetten dat ‘vol is vol!’ mocht roepen naar studenten die haast hadden omdat ze al te laat voor college waren. Mensen negeerden hem dan en daar kon hij vrij slecht tegen. Deze constructie, hoewel imperfect vanwege het vol-is-volmannetje, werkte eigenlijk naar ieders tevredenheid. Dat was althans tot men aan het begin van dit academisch jaar besloot om alle fietsenrekken voor het Lipsius weg te halen, zodat je wel verplicht bent om uit te wijken naar het Reuvens, het Vrieshof of zelfs de UB. Volgens de website is er ook nog een stalling onder het Lipsius zelf maar ik ken niemand die daar ooit zijn fiets neerzet. De reden voor het weghalen is dat de universiteit nu geen last meer heeft van (en ik citeer): ‘Wildparkeren bij de burens, proppen, schade,

het blokkeren van elkaar en nooduitgangen, en ongepast gedrag tegenover de medewerkers van Facilitair Beheer.’ Bij deze, mijn excuses. Had ik de vol-is-volmeneer (mannetje doet natuurlijk geen recht aan zijn statuur) wat serieuzer genomen, dan hadden we nu nog onze fietsen kwijt gekund voor het Lipsius. Bijkomend voordeel is dat het oude terrein nu ook is ingericht als ontmoetingsplaats, ‘als voorproefje voor de nieuwe Humanities Campus’. In concreto betekent dit dat er drie tot vier bankjes staan, zo ver mogelijk van elkaar verwijderd, midden in een grijskleurige brij van mistroostigheid en in beton gegoten zielenleed. Als extra middelvinger staan er bordjes met de badinerende tekst: ‘Een goed gesprek begint met hallo!’ Ik heb nieuws: een slecht gesprek ook. Sterker nog, je hebt eerder een slecht gesprek wanneer je omringd bent door zoveel weerzinwekkende lelijkheid. Een écht goed gesprek begint met het zo snel mogelijk opstaan en weglopen naar het Rapenburg, de Pieterskerk, de Burcht. Daar kun je in alle rust praten, genieten van het uitzicht. In een mooie omgeving, ver weg van de voorproefjes die je nog te wachten staan van de Humanities Campus.

Omar Ghalys is student Egyptologie

Als extra middelvinger staat er badinerend: ‘Een goed gesprek begint met hallo!’